

Förenkling av BFL och anpassning till modern teknik

Bakgrund

Föreningen SIE-Gruppen är en sammanslutning av programtillverkare och intresseorganisationer inom redovisningsområdet.

SIE-Gruppen har ett 40-tal medlemmar, och arbetar i första hand med att vidareutveckla och förvalta de s.k. SIE-filformaten, som används vid kommunikation inom och mellan bokföringsprogram. SIE-Gruppen är delägare i, och arbetar aktivt med den svenska BAS-kontoplanen. SIE har representanter som arbetar aktivt inom XBRL Sweden och i Bokföringsnämnden.

SIE-Gruppen har sedan en tid, redan innan det aktuella utredningsuppdraget, arbetat med att belysa situationer där lagstiftning och normgivning på bokföringsområdet försvårar eller förhindrar användning av ny teknik. Vi är därför mycket intresserade av denna utredning, och hoppas att ni vill ta del av våra erfarenheter och idéer.

Nedan finner ni synpunkter som sammanställts av SIE-Gruppen, och som behandlats av SIE-Gruppens styrelse 2020-08-21.

1. Utgångspunkter

I gällande lagstiftning har man försökt åstadkomma teknikneutralitet genom att definiera digitala dokument utifrån ett system med pappersdokumentet som norm. I detta tänkande var det bärande mediet (pappret, disketten eller USB-minnet) väldigt centralt. Moderna informationssystem har dock numera en sådan abstraktionsnivå att den fysiska informationsbäraren knappt existerar¹. Du vet exempelvis inte längre på vilken hårddisk dina mail lagras, utan du köper en digital tjänst, där lagring, säkerhetskopiering och generationshantering sker helt transparent och med en hög grad av säkerhet.

Att använda själva informationsbäraren som utgångspunkt för en modern lagstiftning fungerar därför dåligt.

En modern bokföringslag bör fungera för allt från moderna digitala informationsflöden till traditionella pappersbaserade lösningar. Lagstiftningen bör därför ändra fokus så att kraven på själva informationsflödena och åtkomsten blir norm, och att kraven på fysiska bärare (både

¹ Jovisst, den finns givetvis någonstans, men ingen bryr sig om var. Och sannolikt finns informationen redundanter säkrad på flera ställen, genom exempelvis georedundans.

traditionella och moderna) får underordnad betydelse. Möjligheten till säker och rationell fångst och åtkomst bör vara viktigare än fysisk form.

Förslag:

SIE-Gruppen vill inför utredningen betona ovanstående principer.

2. Långtidsarkivering

Vissa programtillverkare tillhandahåller "långtidslicenser" som lösning på arkiveringskraven enligt BFL 7 kap. En förutsättning för att en "långtidslicens" ska vara förenlig med BFL är dock att avtalet mellan licensgivare och licenstagare med säkerhet kan upprätthållas över tid. Detta förutsätter dock en garanterad fortlevnad både av avtalet, och av båda parter.

Fortlevnaden kan äventyras både av parternas praktiska agerande och av parternas framtida ekonomiska och juridiska situation. En betalningsförseelse eller en konkurs för endera parten kan exempelvis omedelbart äventyra fortlevnaden av en långtidslicens. Detta resonemang gäller för båda parter, inte bara för den bokföringsskyldige. Alla leverantörer av molnbaserade bokföringssystem är inte stabila börsföretag!

En bokföringsskyldig bör av ovan nämnda skäl både ges lagstadgad möjlighet, och kanske även en skyldighet, att fullgöra sin arkiveringsskyldighet utan att vara beroende av en långtidslicens.

Arkiveringsskyldigheten i BFL 7 kap. gäller i dagsläget all räkenskapsinformation. Detta begrepp innefattar i nuvarande lagstiftning och normgivning även sådan information om affärshändelsen som saknar betydelse för intressentskyddet. Det finns därför inget utrymme för den bokföringsskyldige att fullgöra sin arkiveringsskyldighet genom att ur bokföringssystemet extrahera endast de uppgifter som är relevanta för att bibehålla intressentskyddet.

Bokföringslagen bör i detta avseende ändras så att arkiveringsskyldigheten lagligen kan fullgöras genom att endast sådan information som är av vikt för intressentskyddet arkiveras. Därmed skulle arkivering utan "långtidsavtal" kunna underlättas.

En precisering av den information som ska anses vara av vikt skulle kunna ske genom kompletterande normgivning, t.ex. av Bokföringsnämnden.

Förslag:

SIE-Gruppen vill göra utredningen uppmärksam på problematiken kring långtidsarkivering av räkenskapsinformation.

Vi vill särskilt peka på möjligheten att lätta på arkiveringskraven så att de begränsas till sådan information som verkligen är relevant för intressentskyddet. En sådan lättnad skulle kunna möjliggöra flexibel långtidsarkivering i systemneutrala (och därmed avtalsberoende) lagringsformat.

De systemneutrala filformat som branschen tagit fram inom ramen för SIE-samarbetet används idag i praktiken för nästan all återhämtning av äldre bokföring. SIE eller liknande filformat borde, eventuellt med vissa kompletteringar kunna användas för att säkerställa ett heltäckande intressentskydd.

3. System- och konsultbyten

Det kan finnas många skäl till att en bokföringsskyldig vill, eller tvingas till, att överge ett bokföringssystem eller en redovisningskonsult.

Den bokföringsskyldige måste i en sådan situation säkerställa att hen fullgör arkiveringsplikten enligt BFL 7. kap. Om detta inte kan ske med ett säkert långtidsavtal med tidigare leverantör måste den bokföringsskyldige säkra räkenskapsinformationen på annat sätt.

Att extrahera räkenskapsinformation från en tidigare systemleverantör eller konsult är alltid förenat med ett visst (men för intressentskyddet ofta obetydligt) informationsbortfall. Lagen (och normgivningen) är dock utformad så att den inte tillåter något som helst informationsbortfall.

Därmed omöjliggörs i praktiken alla system- eller konsultbyten där man inte samtidigt upprätthåller långtidsavtal med tidigare systemleverantör/konsult.

Förslag:

SIE-Gruppen vill göra utredningen uppmärksam på problematiken kring system- och konsultbyten.

4. Förhållandet mellan begreppen affärshändelse, bokföringspost och verifikation

BFL har en definition av begreppet bokföringspost som innebär att varje tillförd information om en affärshändelse utgör en "bokföringspost". BFN har däremot i sin normgivning en annan definition, där man anger att all information om en och samma affärshändelse utgör en bokföringspost.

Många digitala flöden (och även analoga) levererar bokföringsposter där varje bokföringspost²/verifikation endast bidrar med partiell information om en affärshändelse. Den är alltså vanligt att en affärshändelse dokumenteras av flera (succesivt tillkommande) bokföringsposter.

Alla bokföringsskyldiga kommer, oavsett digitaliseringsgrad, att ta emot verifikationer från varierande källor. En del verifikationer är sammansatta. Det är vanligt förekommande att flera affärshändelser (som är olikartade eller avser flera redovisningsperioder) dokumenteras av en verifikation.

I rationella bokföringssystem hanteras detta genom en enda samlad registrering. I praktiken används gemensam verifikation på ett sätt som inte är förenligt med lagstiftningen/normgivningen, men det är rationellt och äventyrar knappast intressentskyddet.

Årsfakturer med månadsvis autogiro är ett tydligt exempel på verifikationer som är svåra att inordna i BFL:s och BFN:s regelverk. Autogirofakturer är ett annat av många exempel.

Förslag:

SIE-Gruppen vill uppmärksamma utredningen på bristerna i lagstiftningens (och normgivarnas) begreppsdefinitioner.

² Här använder vi BFL:s definition av "bokföringspost", vilken skiljer sig väsentligt från BFN:s.

Det förekommer oklarheter (och därmed omotiverade begränsningar) både när flera bokföringsposter/verifikationer (enligt BFL:s definition) dokumenterar en affärshändelse, och då flera affärshändelser dokumenteras av en verifikation.

5. Problem med att anbringa nya uppgifter på en elektronisk verifikation.

BFL anger att det i verifikationen ska ingå ett verifikationsnummer.

BFN:s allmänna råd anger att kontering i vissa fall ska ske på verifikationen.

Att förse en elektronisk verifikation med ytterligare uppgifter innebär att man måste komplettera det mottagna dokumentet/meddelandet. Detta kan vara svårt eller omöjligt för elektroniska dokument/meddelanden, som ofta har okänd dokumentstruktur eller innehåller olika former av förändringsskydd.

Kravet på att tillföra nya uppgifter kommer dessutom i konflikt med kraven på att bevara mottagna uppgifter i ett oförändrat skick.

Förslag:

BFL bör justeras så alternativa sätt att upprätthålla sambandet mellan bokförd post och tillförd information tillåts.

6. Förvaring av räkenskapsmaterial utanför Sverige

Arkivreglerna för elektroniskt räkenskapsmaterial beskrivs i både lagstiftning och normgivning i termer av "maskinläsbara medier, maskinutrustning och system". I moderna system sker ofta lagringen med hjälp av abstrakta lagringstjänster (molntjänster) där det är svårt att identifiera var det maskinläsbara mediet och maskinutrustningen befinner sig.

Dessa abstrakta tjänster har ofta en mycket hög driftsäkerhet genom pålitliga system för säkerhetskopiering samt redundant lagring. Många tjänster innehåller också säkerhetskopiering, vilket innebär att uppgifterna lagras redundant på flera geografiska platser. Om exempelvis Växjö skulle brinna ner levereras informationen i stället från kopian i Dublin eller Krakow.

Mot bakgrund av den höga tillförlitligheten hos många, ofta globalt verk samma lagringstjänster, framstår BFL:s krav på lagring inom Sverige som helt kontraproduktiva.

Annan lagstiftning som reglerar Skatteverkets och Ekobrottsmyndighetens möjligheter att genomföra revision och beslag, är också i alltför stor utsträckning utformad med utgångspunkt från fysiska lagringsmedia.

Skillnaden mellan verkligheten och lagstiftningen försvårar myndigheternas arbete, och kan i vissa fall också innebära att en myndighetsåtgärd får oproportionellt stora konsekvenser för den bokföringsskyldige (t ex om datamedia måste tas i beslag).

Förslag:

Arkiveringsreglerna i BFL bör skrivas om så att de fokuserar mer på möjligheterna åtkomstkrav än på själva lagringsmedierna i sig.

Kravet på lagring inom Sverige bör tas bort och ersättas med väl avvägda krav på tillförlitlig åtkomst från Sverige. Var det maskinläsbara mediet befinner sig är ointressant.

Lagstiftningen kring skatterevision och ekobrottsutredningar bör teknikanpassas och harmoniera med BFL.

7. Arkivering av original vid avfotografering av småkvitton

Förekomsten av mobiltelefoner med bra kameror gör att verifikationsfångsten kan rationaliseras avsevärt genom att erhållna kvitton fotograferas av och tillförs bokföringen på elektronisk väg.

Att utnyttja modern teknik i detta sammanhang är särskilt intressant för utlägg och småkvitton, som annars är mycket dyra att hantera i förhållande till de hanterade kvittobeloppen.

Nuvarande regler kräver att även originalet bevaras under tre år, vilket gör att man inte fullt ut kan dra nytta av de rationaliseringsvinster som tekniken medger. Reglerna bör anpassas i mer pragmatisk riktning.

Vid en avvägning av förenklingsmöjligheterna mot ett eventuellt försvagat intressentskydd talar mycket för att förenklingsaspekterna överväger.

Förslag:

BFL bör införa särskilda lättnadsregler kring arkivering av original i de situationer där de praktiska vinsterna för den bokföringsskyldige är större än försvagningen av intressentskyddet.